

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Державний вищий навчальний заклад
“НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ”**

**ГІРНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра аерології та охорони праці**

**РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОБЛІК НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ
І АВАРІЙ НА ВИРОБНИЦТВІ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

для студентів усіх спеціальностей та форм навчання

Дніпропетровськ
НГУ
2012

Розслідування та облік нещасних випадків і аварій на виробництві. Методичні вказівки до самостійної роботи та практичних занять для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / М.В. Шибка, О.В. Безщасний, Я.Я. Лебедев, Г.П. Кривцун. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 38 с.

Автори:

М.В. Шибка, канд. техн. наук, доц. (розділи 1, 2),

О.В. Безщасний, канд. техн. наук, доц. (розділи 2, 3, додатки),

Я.Я. Лебедев, канд. техн. наук, доц. (розділи 4, 5),

Г.П. Кривцун, канд. техн. наук, доц. (розділи 5, 6).

Затверджено до видання редакційною радою Державного ВНЗ “НГУ” (протокол № 8 від 21.06.2012) за поданням методичної комісії з напряму підготовки 050301 Гірництво (протокол № 9 від 12.09.2012).

Методичні вказівки призначені для самостійного опрацювання та практичних занять студентів усіх спеціальностей і форм навчання з дисципліни “Основи охорони праці”.

Розглянуто порядок розслідування та обліку нещасних випадків і аварій, що сталися на виробництві. Наведено обставини, за яких нещасний випадок визнається пов’язаним з виробництвом, основні форми матеріалів розслідування, пояснення щодо їх заповнення, порядок виконання роботи та зміст звіту, перелік контрольних питань та нормативно-правових актів.

Відповідальний за випуск завідувач кафедри аерології та охорони праці,
д-р техн. наук, проф. В.І. Голінько.

1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ

1.1. Мета та завдання заняття

Мета заняття – ознайомитися з нормативно-правовим регулюванням, порядком розслідування та обліку нещасних випадків і аварій на виробництві та набути практичних навиків з оформлення документації про нещасний випадок на виробництві .

Враховуючи лекційний матеріал з дисципліни “Основи охорони праці” і додаткове самостійне вивчення методичних вказівок, студент повинен знати:

- нормативно-правові акти з розслідування нещасних випадків і аварій;
- перелік обставин, за яких настає страховий випадок державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

- перелік обставин, за яких нещасні випадки за висновком комісії з розслідування не визнаються пов’язаними з виробництвом;

- порядок повідомлення про нещасні випадки і аварії, їх розслідування та ведення обліку;

- органи, заклади та особи, що залучаються до розслідування;

- форми та зміст основних документів, що складаються при розслідуванні;

уміти:

- складати акт розслідування нещасного випадку за формою Н-5 та акт про нещасний випадок за формою Н-1;

- користуватися класифікаторами видів подій, причин та устаткування, що призвели до нещасного випадку;

- кодувати позиції акту Н-1.

1.2. Скорочення та їх визначення

У цій роботі за винятком рубрикацій застосовуються такі скорочення:

Держгірпромнагляд – Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України;

ДСЕС – Державна санітарно-епідеміологічна служба України;

ДСТУ – Національний стандарт України;

КМУ – Кабінет Міністрів України;

МВС – Міністерство внутрішніх справ України;

МНС – Міністерство надзвичайних ситуацій України;

МОЗ – Міністерство охорони здоров’я України;

МОН – Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України;

МСЕК – Медико-соціальна експертна комісія;

НВ – нещасний випадок;

ПЗ – професійне захворювання (отруєння);

Акт за формою Н-1 – Акт про нещасний випадок, пов’язаний з виробництвом;

Акт за формою Н-5 – Акт розслідування (спеціального розслідування) нещасного випадку або аварії.

Картка за формою П-5 – Картка обліку професійного захворювання (отруєння);

Фонд – Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

1.3. Визначення основних термінів та понять

Національний стандарт України ДСТУ 2293-99 [4] встановлює терміни і визначення основних понять у галузі охорони праці, обов'язкові для використання в усіх видах нормативної документації, підручниках, навчальних посібниках тощо. Згідно з цим стандартом, та іншими нормативно-правовими актами:

Травма – порушення анатомічної цілісності організму людини або його функцій внаслідок дії чинників зовнішнього середовища.

Виробничий травматизм – явище, що характеризується сукупністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві.

Нещасний випадок на виробництві – це обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю потерпілого або настала його смерть.

Професійне захворювання – захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності робітника та зумовлюється виключно або переважно впливом шкідливих речовин і певних видів робіт та інших факторів, пов'язаних з роботою.

Згідно з Порядком [1] до гострого професійного отруєння належить захворювання, що виникло після однократного впливу на працівника шкідливої речовини (речовин).

До гострого професійного захворювання належить захворювання, що виникло після однократного (протягом не більше однієї робочої зміни) впливу на працівника шкідливих факторів фізичного, біологічного та хімічного характеру.

Страховий випадок – нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання, що заподіяли застрахованому професійно обумовлену фізичну чи психічну травму при обставинах, з настанням яких виникає право застрахованої особи на одержання матеріального забезпечення і/чи соціальних послуг.

Аварія – небезпечна подія техногенного характеру, що створює на об'єкті території або акваторії загрозу для життя і здоров'я людей і призводить до руйнування будівель, споруд, інженерних комунікацій, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи завдає шкоди навколишньому природному середовищу.

Територія підприємства – земельна ділянка, яка надана підприємству у користування, а також ділянка, яка віднесена до території підприємства згідно з рішенням відповідно сільської, селищної, міської ради.

1.4. Нормативно - правове регулювання

Рівень травматизму, професійної захворюваності та аварійності є одним з головних показників стану охорони праці на виробництві.

Розслідування НВ і аварій – складова конституційних гарантій прав громадян на безпечні умови праці, на їх соціальний захист у разі втрати працездатності або годувальника та одна з функцій системи управління охороною праці.

Матеріали розслідування НВ і аварій застосовуються для визначення професійного ризику видів економічної діяльності, диференційованих єдиних внесків підприємств на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових виплат і послуг, що надає Фонд у разі настання страхового випадку згідно із Законом України [5], а також для розробки та здійснення заходів щодо усунення причин НВ, шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища та трудового процесу тощо.

Необхідність розслідування НВ, ПЗ і аварій визначається Законом України “Про охорону праці”, а порядок їх розслідування затверджується постановою Кабінету Міністрів України [1]. Дія цього Порядку поширюється на власників підприємств або уповноважені ними органи (далі – роботодавці), на працівників, які відповідно до законодавства уклали з роботодавцем трудовий договір (контракт) або фактично допущені до роботи, на підприємців, а також осіб, які забезпечують себе роботою самостійно.

В даних методичних вказівках особливості розслідування НВ, що сталися з особою, яка забезпечує себе роботою самостійно, не розглядаються.

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру визначається нормативно-правовим актом [2].

Порядок розслідування та ведення обліку НВ, що сталися з учнями і студентами навчальних закладів під час навчально-виховного процесу, трудового і професійного навчання, проводиться згідно з Положенням [3].

2. РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ

2.1. Характер нещасних випадків, які підлягають розслідуванню

Розслідуванню підлягають:

- раптове погіршення стану здоров'я працівника, його поранення, травми, у тому числі внаслідок тілесних ушкоджень, заподіяних іншою особою;
- гострі ПЗ і гострі професійні отруєння;
- теплові удари, опіки, обмороження;
- утоплення;
- ураження електричним струмом, блискавкою, іонізуючим випромінюванням;
- інші ушкодження внаслідок аварії, пожежі, стихійного лиха (землетруси, зсуви, повені, урагани тощо), контакту з представниками тваринного і рослинного світу.

Зазначені НВ підлягають розслідуванню, якщо вони призвели до втрати працівником працездатності на один робочий день чи більше або до необхідності переведення потерпілого на іншу (легшу) роботу не менш як на один робочий день, у разі зникнення, а також настання смерті працівника під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків.

Залежно від тяжкості травми та кількості потерпілих комісію з розслідування НВ організує роботодавець або Держгірпромнагляд.

НВ із смертельними наслідками, групові НВ, незалежно від тяжкості ушкодження їх здоров'я, випадки смерті працівників на підприємстві, випадки зникнення працівників під час виконання трудових (посадових) обов'язків, НВ з тяжкими наслідками, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, підлягають спеціальному розслідуванню Держгірпромнаглядом.

Одиночні легкі НВ, а також НВ з тяжкими наслідками, по яким територіальним органом Держгірпромнагляду не прийнято рішення про проведення спеціального розслідування - розслідуються роботодавцем.

2.2. Обставини, за яких нещасний випадок визнається пов'язаним з виробництвом (страховий випадок)

До цієї категорії належать нещасні випадки, що сталися з працівниками під час / чи у період:

- виконання потерпілим трудових (посадових) обов'язків за режимом роботи підприємства, у тому числі у відрядженні;

- перебування на робочому місці, на території підприємства або в іншому місці, пов'язаному з виконанням потерпілим трудових обов'язків чи завдань роботодавця, починаючи з моменту прибуття працівника на підприємство до його відбуття, який повинен фіксуватися відповідно до вимог правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства, у тому числі протягом робочого та надурочного часу;

- виконання завдань роботодавця в неробочий час, під час відпустки, у вихідні, святкові та неробочі дні за його письмовим розпорядженням;

- підготовки до роботи та приведення в порядок після закінчення роботи знарядь виробництва, засобів захисту, одягу, а також виконання заходів особистої гігієни, пересування по території підприємства перед початком роботи і після її закінчення;

- проїзду на роботу чи з роботи на транспортному засобі, що належить підприємству, або на іншому транспортному засобі, наданому роботодавцем відповідно до укладеного договору;

- використання власного транспортного засобу в інтересах підприємства з дозволу або за письмовим дорученням роботодавця чи керівника робіт;

- виконання дій в інтересах підприємства, на якому працює потерпілий, зокрема дій щодо запобігання аваріям або рятування людей та майна підприємства, будь-яких дій за дорученням роботодавця, участь у спортивних змаганнях, інших масових заходах та акціях, які проводяться підприємством самостійно або за рішенням вищих органів за наявності відповідного рішення (наказу, розпорядження тощо) роботодавця;

– ліквідації наслідків аварій, надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру на виробничих об'єктах і транспортних засобах, що використовуються підприємством;

– надання підприємством шефської (благодійної) допомоги іншим підприємствам, установам, організаціям за наявності відповідного рішення (наказу, розпорядження тощо) роботодавця;

– перебування потерпілого у транспортному засобі або на його стоянці, на території вахтового селища, у тому числі під час змінного відпочинку, якщо настання нещасного випадку пов'язане з виконанням потерпілим трудових обов'язків або із впливом на нього небезпечних чи шкідливих виробничих факторів або середовища;

– прямування потерпілого до об'єкта (між об'єктами) обслуговування за затвердженим маршрутом або до будь-якого об'єкта за дорученням роботодавця;

– прямування потерпілого до/чи з місця відрядження згідно з установленим завданням, і тому числі на транспортному засобі будь якого виду та форми власності;

– раптова серцева смерть потерпілого внаслідок гострої серцево-судинної недостатності під час перебування на підземних роботах або після підйому потерпілого на поверхню з даною ознакою, що підтверджено медичним висновком;

– оголошення потерпілого померлим унаслідок його зникнення, пов'язаного з нещасним випадком під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків;

– заподіяння тілесних ушкоджень іншою особою або вбивство потерпілого під час виконання чи у зв'язку з виконанням ним трудових (посадових) обов'язків або дій в інтересах підприємства, незалежно від порушення кримінальної справи, крім випадків з'ясування потерпілим та іншою особою особистих стосунків невиробничого характеру, що підтверджено висновком компетентних органів;

– одержання потерпілим травм або інших ушкоджень внаслідок погіршення стану його здоров'я яке сталося під впливом небезпечного виробничого фактора чи середовища у процесі виконання трудових (посадових) обов'язків, що підтверджено медичним висновком;

– раптового погіршення стану здоров'я вбивство потерпілого під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків унаслідок впливу небезпечних чи шкідливих виробничих факторів та/або важкості чи напруженості трудового процесу, що підтверджено медичним висновком, або якщо потерпілий не пройшов обов'язкового медичного огляду відповідно до законодавства, а робота, що виконувалась, протипоказана потерпілому відповідно до медичного висновку про стан його здоров'я;

– перебування потерпілого на території підприємства або в іншому місці роботи під час перерви для відпочинку та харчування, яка встановлюється згідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства, технологічної перерви, а також під час перебування на території підприємства

у зв'язку з проведенням виробничої наради, отриманням заробітної плати, проходженням обов'язкового медичного огляду тощо або проведенням з дозволу чи за ініціативою роботодавця професійних та кваліфікаційних конкурсів, спортивних змагань та тренувань чи заходів передбачених колективним договором, якщо настання нещасного випадку пов'язано з впливом небезпечних чи шкідливих виробничих факторів, що підтверджено медичним висновком;

– вплив на здоров'я потерпілого шкідливих чи небезпечних виробничих факторів, унаслідок яких у нього виявлено професійне захворювання.

2.3. Обставини, за яких нещасні випадки не визнаються такими, що пов'язані з виробництвом

Це НВ, що сталися з працівниками:

– за місцем постійного проживання на території польових і вахтових селищ;
– під час використання в особистих цілях без відома роботодавця транспортних засобів, устаткування, інструментів, матеріалів тощо, як і належать або використовуються підприємством (крім випадків, що сталися внаслідок їх несправності, що підтверджено відповідними висновками);

– внаслідок отруєння алкоголем, наркотичними засобами, токсичними чи отруйними речовинами, а також їх дії (асфіксія, інсульт, зупинка серця тощо), що підтверджено медичним висновком, якщо це не пов'язане із застосуванням таких речовин у виробничих процесах чи порушенням вимог безпеки щодо їх зберігання і транспортування, або якщо потерпілий, який перебував у стані алкогольного, токсичного чи наркотичного сп'яніння, до нещасного випадку був відсторонений від роботи відповідно до вимог правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства або колективного договору;

– у разі алкогольного, токсичного чи наркотичного сп'яніння, не зумовленого виробничим процесом, що стало основною причиною нещасного випадку за відсутності технічних та організаційних причин його настання. що підтверджено відповідним медичним висновком;

– під час скоєння ними злочину, що встановлено обвинувальним вироком суду або відповідною постановою слідчих органів;

– у разі природної смерті (крім випадків, зазначених у підрозділі 2.2), смерті від загального захворювання або самогубства, що підтверджено висновками судово-медичної експертизи та/або слідчих органів..

2.4. Дії працівників та посадових осіб підприємства при настанні нещасного випадку

Про кожний НВ потерпілий або працівник, який його виявив, чи свідок НВ повинні негайно повідомити безпосереднього керівника робіт чи іншу уповноважену особу підприємства і вжити заходів до надання необхідної допомоги потерпілому.

Керівник робіт (уповноважена особа підприємства), у свою чергу, зобов'язаний:

- терміново організувати надання невідкладної медичної допомоги потерпілому, забезпечити у разі необхідності його доставку до лікувально-профілактичного закладу;

- негайно повідомити роботодавця про те, що сталося;

- зберегти до прибуття комісії з розслідування обстановку на робочому місці та устаткування у такому стані, в якому вони були на момент настання НВ (якщо це не загрожує життю чи здоров'ю інших працівників і не призведе до більш тяжких наслідків), а також вжити заходів до недопущення подібних НВ.

Лікувально-профілактичний заклад повинен передати протягом доби з використанням засобів зв'язку екстрене повідомлення про звернення потерпілого з посиланням на нещасний випадок на виробництві :

- підприємству, де працює потерпілий;

- робочому органів виконавчої дирекції Фонду за місцем знаходження підприємства;

- територіальному органів Держгірпромнагляду за місцем настання НВ;

- закладові ДСЕС , який здійснює санітарно-епідеміологічний нагляд за підприємством у разі виявлення гострого професійного захворювання (отруєння).

2.5. Порядок розслідування нещасних випадків роботодавцем

2.5.1. Повідомлення про нещасний випадок

Роботодавець, одержавши повідомлення про легкий одиночний нещасний випадок, зобов'язаний протягом однієї години передати з використанням засобів зв'язку та протягом доби на паперовому носії повідомлення про НВ:

- Фондові за місцезнаходженням підприємства;

- керівникові первинної організації профспілки, незалежно від членства потерпілого в профспілці, а у разі відсутності профспілки – уповноваженій найманими працівниками особі з питань охорони праці;

- керівникові підприємства, де працює потерпілий, якщо потерпілий є працівником іншого підприємства;

- органів державного пожежного нагляду за місцезнаходженням підприємства у разі настання НВ внаслідок пожежі;

- закладові ДСЕС , який здійснює санітарно-епідеміологічний нагляд за підприємством у разі виявлення гострого професійного захворювання (отруєння).

2.5.2. Порядок розслідування нещасних випадків

Склад комісії з розслідування нещасного випадку

Роботодавець зобов'язаний протягом доби утворити наказом комісію з розслідування НВ у складі не менш як три особи та організувати розслідування. До складу комісії входять:

- керівник (спеціаліст) служби охорони праці підприємства або посадова особа, на яку роботодавцем покладено виконання функцій спеціаліста з питань охорони праці (голова комісії);
- представник Фонду за місцезнаходженням підприємства;
- представник первинної організації профспілки, членом якої є потерпілий, а у разі відсутності профспілки – уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці;
- представник підприємства;
- якщо потерпілий є працівником іншого підприємства – представник такого підприємства та первинної організації профспілки, а у разі відсутності профспілки – уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці;
- у разі виявлення гострого професійного захворювання (отруєння) до складу комісії з розслідування входить також представник закладу ДСЕС за місцем настання НВ.

До складу комісії не може входити безпосередній керівник робіт.

Потерпілий або уповноважена ним особа, яка представляє його інтереси, не входить до складу комісії, але має право брати участь у її засіданнях, вносити пропозиції, викладати в усній та письмовій формі особисту думку щодо обставин і причин НВ, та одержувати від голови комісії інформацію про хід розслідування.

Голова комісії зобов'язаний письмово поінформувати потерпілого або уповноважену ним особу про його або її права і з початку роботи комісії запросити до співпраці.

Порядок розслідування

Строк розслідування легкого одиночного нещасного випадку – три робочі дні з моменту утворення комісії. У деяких випадках та за певних обставин за письмовим погодженням з територіальним органом Держгірпромнагляду строк розслідування може бути продовжений.

Комісія зобов'язана:

- обстежити місце настання НВ, одержати пояснення потерпілого, якщо це можливо, опитати свідків НВ та причетних до нього осіб;
- визначити відповідність умов праці та її безпеки вимогам законодавства про охорону праці;
- з'ясувати обставини і причини настання НВ, визначити, чи пов'язаний цей випадок з виробництвом;
- вивчити первинну медичну документацію;
- установити осіб, які допустили порушення законодавства про охорону праці, розробити план заходів щодо запобігання подібним НВ;
- скласти акти розслідування НВ за формою Н-5 згідно з додатком 3 (далі – акт форми Н-5), а також акт про НВ, пов'язаний з виробництвом, за формою Н-1 згідно з додатком 1 (далі – акт форми Н-1), якщо цей НВ визнаний таким, що пов'язаний з виробництвом;

– у разі виявлення гострого ПЗ (отруєння), пов'язаного з виробництвом, крім актів Н-1 і Н-5, скласти у шістьох примірниках картку;

– у разі, коли НВ визнаний комісією таким, що не пов'язаний з виробництвом, складається акт за формою Н – 5;

– передати акти разом з іншими матеріалами розслідування на затвердження роботодавцю.

На вимогу потерпілого або особи, яка представляє його інтереси, голова комісії зобов'язаний ознайомити їх з матеріалами розслідування.

Роботодавець повинен розглянути і затвердити всі примірники актів форм Н-5 і Н-1 протягом доби після одержання матеріалів розслідування.

Нещасний випадок, про який своєчасно не повідомлено керівника підприємства чи роботодавця потерпілого або внаслідок якого втрата працездатності настала не одразу, розслідується і береться на облік протягом місяця після надходження заяви потерпілого чи особи, яка представляє його інтереси (незалежно від строку настання НВ).

2.5.3. Матеріали розслідування

До матеріалів розслідування належать:

– акт за формою Н-5 у п'яти примірниках;

– акт за формою Н-1 у п'яти примірниках у разі, коли нещасний випадок визнаний таким, що пов'язаний з виробництвом;

– карта обліку ПЗ (отруєння) за формою П-5 у разі виявлення гострого ПЗ (отруєння) у шести примірниках;

– наказ про утворення комісії, пояснення потерпілого, свідків та причетних до нього осіб, копії документів про кваліфікацію потерпілого, проведення відповідних інструктажів та медичних оглядів, а також отримання завдання на виконання роботи, під час якої стався НВ (за наявності), а також у разі потреби витяги з експлуатаційної документації, схеми, фотографії, інші документи, що характеризують стан робочого місця (устаткування, машини, апаратури тощо), висновок лікувально-профілактичного закладу про стан сп'яніння, наявність в організмі потерпілого алкоголю, отруйних чи наркотичних речовин, тощо.

2.5.4. Адресати надсилання актів та інших матеріалів розслідування

Примірники затверджених актів та інші матеріали розслідування протягом доби надсилаються роботодавцем:

– керівникові (спеціалістові) служби охорони праці підприємства, працівником якого є потерпілий;

– потерпілому або особі, яка представляє його інтереси;

– Фондові за місцезнаходженням підприємства;

– територіальному органу Держгірпромнагляду за місцезнаходженням підприємства;

– первинній організації профспілки, представник якої брав участь у роботі комісії, або уповноваженій найманими працівниками особі з питань охорони праці, якщо профспілка на підприємстві відсутня.

Копії актів форми Н-1 Н-5 надсилається органу управління підприємства, а за відсутності такого органу – місцевій держадміністрації.

У разі виявлення гострого ПЗ (отруєння) копія акта за формою Н-1 разом з примірником картки за формою П-5 надсилається закладові ДСЕС за місцем настання нещасного випадку, який веде облік випадків гострих ПЗ (отруєнь).

2.5.5. Повідомлення про наслідки нещасних випадків

Після закінчення періоду тимчасової непрацездатності або у разі смерті потерпілого внаслідок травми, одержаної під час НВ, роботодавець, який бере на облік НВ, складає повідомлення про наслідки НВ за формою Н-2 (додаток 3) і в десятиденний строк надсилає його організаціям і особам, яким надсилались акти за формою Н-5 і Н-1.

У разі смерті потерпілого, внаслідок раніше отриманих травм або інших ушкоджень, роботодавець терміново подає письмове повідомлення про НВ установам і організаціям, яким надсилалися акти за формою Н-5 і Н-1.

Повідомлення про наслідки НВ обов'язково додається до акта форми Н-1 і зберігається разом з ним.

2.6. Спеціальне розслідування нещасних випадків

2.6.1. Нещасні випадки, які підлягають спеціальному розслідуванню

Спеціальному розслідуванню підлягають:

- НВ із смертельними наслідками;
- групові НВ, незалежно від тяжкості ушкодження їх здоров'я;
- випадки смерті працівників на підприємстві;
- випадки зникнення працівників під час виконання трудових (посадових) обов'язків;
- НВ з тяжкими наслідками, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого.

Визначення ступеня тяжкості травм здійснюється за Класифікатором розподілу травм за ступенем тяжкості, наведеному у додатку 5 [6].

Спеціальне розслідування нещасних випадків, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, проводяться за рішенням Держгірпромнагляду або його територіальних органів залежно від характеру і ступеня тяжкості травми.

Якщо територіальним органом Держгірпромнагляду протягом доби не прийнято рішення про проведення спеціального розслідування НВ з тяжкими наслідками, то його розслідування проводиться роботодавцем згідно з порядком, зазначеним в підрозділі 2.5.

2.6.2. Повідомлення про нещасні випадки

Про такі НВ роботодавець зобов'язаний протягом однієї години повідомити з використанням засобів зв'язку та протягом трьох годин подати на паперовому носії повідомлення за встановленою Порядком [1] формою:

- територіальному органу Держгірпромнагляду за місцезнаходженням підприємства;
- органу прокуратури за місцем настання НВ;
- Фондові за місцезнаходженням підприємства;
- органу управління підприємства (у разі його відсутності – місцевій держадміністрації);
- закладові ДСЕС (у разі виявлення гострих професійних захворювань (отруєнь));
- первинній організації профспілки, а у разі відсутності профспілки – уповноваженій найманими працівниками особі з питань охорони праці;
- органу галузевої профспілки вищого рівня, а у разі його відсутності – територіальному профоб'єднанню за місцем настання нещасного випадку;
- органу з питань захисту населення і території від надзвичайних ситуацій за місцем настання НВ та іншим органам (у разі необхідності).

Зазначені органи (організації) негайно повідомляють про НВ органи (організації) вищого рівня.

Повідомлення надсилається також у разі, коли смерть потерпілого настала внаслідок НВ, що стався раніше.

2.6.3. Склад комісії

Спеціальне розслідування тяжкого, смертельного та групового (травмовано до 10 осіб) НВ, випадку зникнення працівника проводиться комісією, утвореною територіальним органом Держгірпромнагляду.

До складу комісії із спеціального розслідування (далі – спеціальна комісія) включаються:

- посадова особа територіального органу Держгірпромнагляду (голова комісії);
- представник робочого органу виконавчої дирекції Фонду;
- представники органу управління підприємства, а у разі його відсутності – місцевої держадміністрації;
- представник роботодавця;
- представник первинної організації профспілки підприємства, членом якої є потерпілий, а у разі відсутності профспілки – уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці;
- представник профспілкового органу вищого рівня;
- представник закладу ДСЕС (у разі розслідування випадку гострого професійного захворювання (отруєння));
- представник Держсільгоспінспекції у разі, коли нещасний випадок стався під час експлуатації зареєстрованих ній сільськогосподарських машин.

Потерпілий, члени його сім'ї або уповноважена особа, яка представляє його інтереси, не входять до складу спеціальної комісії, але мають право брати участь у її засіданнях, висловлювати пропозиції, додавати до матеріалів розслідування документи, що стосуються нещасного випадку, викладати особисту думку щодо обставин і причин нещасного випадку та одержувати від голови спеціальної комісії інформацію про хід розслідування. Голова спеціальної комісії зобов'язаний письмово поінформувати потерпілого, членів його сім'ї або уповноважену особу, яка представляє його інтереси, про їх права і запросити до співпраці.

Спеціальне розслідування групового нещасного випадку, під час якого загинуло від 2 до 4 осіб, проводиться спеціальною комісією, яка утворюється Держгірпромнаглядом або за дорученням його територіальним органом.

Спеціальне розслідування групового нещасного випадку, під час якого загинуло 5 і більше осіб або травмовано 10 і більше осіб, проводиться спеціальною комісією, яка утворюється Держгірпромнаглядом. До складу такої комісії входять керівники Держгірпромнагляду, виконавчої дирекції Фонду, органу управління підприємства, місцевого органу виконавчої влади, галузевого або територіального об'єднання профспілокпредставники роботодавця, відповідних первинних організацій профспілок, уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці (у разі відсутності на підприємстві профспілки), а також представники відповідного органу з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, закладів та установ охорони здоров'я та інших органів (у разі необхідності).

Залежно від кількості загиблих, характеру і можливих наслідків аварії, причетності кількох підприємств тощо, склад спеціальної комісії може бути доповнено представниками інших органів, підприємств і організацій або її склад визначається рішенням КМУ.

2.6.4. Порядок розслідування

Спеціальне розслідування нещасних випадків проводиться протягом 10 робочих днів. У разі необхідності строк може бути продовжений органом, який утворив спеціальну комісію.

Спеціальна комісія зобов'язана:

- обстежити місце, де стався НВ, одержати письмові чи усні пояснення від роботодавця і його представників, посадових осіб, працівників підприємства, потерпілих (якщо це можливо), опитати осіб - свідків НВ та осіб, причетних до нещасного випадку;

- визначити відповідність умов праці та її безпеки вимогам законодавства про охорону праці;

- визначити необхідності проведення лабораторних досліджень, випробувань, технічних розрахунків, експертизи. у тому числі судово-медичної експертизи для встановлення причин нещасного випадку і розроблення плану заходів щодо запобігання подібним НВ. У разі такої необхідності органом, який утворив спеціальну комісію, утворюється експертна комісія із залученням

до її роботи спеціалістів науково-дослідних, проектно-конструкторських, експертних та інших організацій, органів виконавчої влади, а також незалежних експертів;

- вивчити первинну медичну документацію;
- з'ясувати обставини і причини НВ;
- визначити пов'язаний чи не пов'язаний НВ з виробництвом;
- установити осіб, які допустили порушення вимог законодавства про охорону праці, а також розробити план заходів щодо запобіганні подібним нещасним випадкам;

- зустрітися з потерпілим (якщо це можливо) або членами його сім'ї чи уповноваженою особою, яка представляє інтереси потерпілого, щодо роз'яснення їх прав у зв'язку з настанням НВ.

Під час розслідування роботодавець зобов'язаний:

- зробити за рішенням комісії фотознімки місця НВ, пошкоджених об'єктів, устаткування, інструменту, а також надати спеціальній комісії технічну документацію та інші необхідні матеріали;

- створити належні умови для роботи спеціальної комісії (забезпечити її оргтехнікою, автотранспортом, засобами зв'язку, приміщеннями, канцелярським приладдям);

- організувати у разі розслідування випадків гострого ПЗ (отруєння) медичне обстеження інших працівників відповідної ділянки підприємства;

- забезпечити проведення необхідних лабораторних досліджень і випробувань, технічних розрахунків, експертизи тощо;

- організувати оформлення, друкування і розмноження в необхідній кількості матеріалів спеціального розслідування;

- організувати доставку тіла загиблого працівника, його ідентифікацію та відшкодувати пов'язані з цим витрати.

Лікувально-профілактичні установи, заклади судово-медичної експертизи, органи внутрішніх справ та інші органи зобов'язані безоплатно надавати на запит голови спеціальної комісії матеріали та висновки щодо НВ.

Роботодавець, працівником якого є потерпілий, компенсує витрати, пов'язані з діяльністю спеціальної та експертної комісії та залучених до її роботи експертів, інших спеціалістів.

За результатами спеціального розслідування складаються акти форм Н-5, Н-1(у разі, коли нещасний випадок визнаний таким, що пов'язаний з виробництвом), картка форми П-5 (у разі настання гострого ПЗ отруєння) стосовно кожного потерпілого, а також оформляються інші матеріали, передбачені Порядком [1].

У разі настання групового нещасного випадку із смертельними наслідками, за умови визнання спеціальною комісією нещасного випадку таким, що пов'язаний з виробництвом, складаються, підписуються і затверджуються протягом десяти робочих днів з моменту її утворення тимчасові акти за формою Н-1 на кожного потерпілого для здійснення страхових виплат. Після завершення спеціального розслідування такі акти замінюються на постійні.

В акті спеціального розслідування НВ, який стався внаслідок аварії, зазначається її категорія.

Примірники актів форм Н-5, Н-1 підписуються головою і всіма членами спеціальної комісії протягом п'яти днів після оформлення матеріалів спеціального розслідування. У разі незгоди зі змістом актів член комісії підписує їх з відміткою про наявність окремої думки, яку викладає письмово. Окрема думка додається до акта форми Н-5 і є його невід'ємною частиною.

На вимогу потерпілого або членів його сім'ї чи уповноваженої особи, яка представляє його інтереси, голова спеціальної комісії зобов'язаний ознайомити їх з матеріалами спеціального розслідування.

Керівник органу, який призначив спеціальну комісію, повинен розглянути і затвердити примірники актів форм Н-5 та Н-1 протягом доби після надходження матеріалів спеціального розслідування.

Роботодавець у п'ятиденний термін з моменту затвердження акта спеціального розслідування форми Н-5 зобов'язаний видати наказ про здійснення запропонованих заходів та запобігання виникненню подібних випадків, а також притягти згідно із законодавством до відповідальності працівників, які допустили порушення вимог законодавства про охорону праці, посадових інструкцій та інших актів підприємства з цих питань. Про виконання запропонованих заходів роботодавець повідомляє у письмовій формі органи, які брали участь у розслідуванні, у зазначені в акті форми Н-5 строки.

У разі надходження від роботодавця, робочого органу Фонду, представника профспілки, потерпілого або члена його сім'ї чи уповноваженої ним особи, яка представляє його інтереси, скарги або їх незгоди з висновками спеціальної комісії щодо обставин і причин настання нещасного випадку керівник Держгірпромнагляду або його територіального органу має право призначити повторне (додаткове) спеціальне розслідування нещасного випадку спеціальною комісією в іншому складі, за результатами її роботи скасувати акти за формю Н-5 і Н-1 і притягти до відповідальності посадових осіб підприємства та органів Держгірпромнагляду, які порушили вимоги Порядку [1].

Рішення спеціальної комісії в іншому складі може бути оскаржено в судовому порядку.

2.6.5. Матеріали спеціального розслідування

До матеріалів спеціального розслідування НВ належать:

- копія рішення Кабінету Міністрів України про утворення спеціальної комісії з розслідування групового нещасного випадку, якщо таке рішення приймалося;
- копія наказу органу Держгірпромнагляду абр про утворення спеціальної комісії;
- протоколи рішень комісії із спеціального розслідування про розподіл функцій між членами цієї комісії та про утворення експертної комісії;
- примірник акта форми Н-5;

- примірник акта форми Н-1 (у разі коли нещасний випадок визнано таким, що пов'язаний з виробництвом, примірник картки форми П-5 (у разі виявлення гострого ПЗ (отруєння) стосовно кожного потерпілого;
- протокол огляду місця, де стався НВ, за встановленою формою;
- ескіз місця, де стався НВ, необхідні плани, схеми, фотознімки місця НВ, пошкоджених об'єктів, обладнання, устаткування , інструментів тощо;
- висновок експертної комісії у разі її утворення та висновок експертизи (науково–технічної, медичної тощо), якщо вона проводилася;
- медичний висновок про причини смерті або характер і ступень тяжкості травми потерпілого, а також про стан алкогольного, токсичного чи наркотичного сп'яніння;
- протокол зустрічі членів спеціальної комісії з членами сім'ї потерпілого чи уповноваженою особою, яка представляє їх інтереси;
- висновок лікувально-профілактичного закладу про встановлення гострого професійного захворювання (отруєння);
- результати додаткових санітарно-гігієнічних досліджень факторів виробничого середовища і трудового процесу, проведених установами, організаціями, лабораторіями, яким надано право проводити такі дослідження (у разі їх проведення);
- протоколи опитувань та пояснювальні записки потерпілих, свідків та інших осіб, причетних до НВ;
- копії документів про проходження потерпілим навчання та інструктажів з охорони праці;
- копії приписів, розпоряджень, протоколів про адміністративні правопорушення, що стосуються НВ, виданих роботодавцеві посадовими особами органів державного нагляду за охороною праці до настання НВ і під час його розслідування;
- витяги із законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, вимоги яких порушені;
- довідка про матеріальну шкоду, заподіяну внаслідок настання НВ, і надання потерпілому чи членам його сім'ї матеріальної допомоги;
- копія наказу роботодавця про виконання запропонованих спеціальною комісією заходів запобігання виникненню подібних випадків;
- інші документи залежно від обставин і причин НВ.

2.6.6. Адресати надсилання матеріалів спеціального розслідування

Роботодавець у п'ятиденний строк після затвердження акта форми Н-5 надсилає за рахунок підприємства копії матеріалів, зазначених в пункті 2.5.5:

- органам прокуратури;
- іншим органам, представники яких брали участь у спеціальному розслідуванні;
- Держгірпромнагляду;
- Фонду;
- установі ДСЕС – у разі розслідування випадків виявлення гострого ПЗ (отруєння).

Примірники затверджених актів за формами Н-5, Н-1 і картки П-5 надсилаються:

- потерпілому, членам його сім'ї або особі, яка представляє його інтереси;
- Фондові за місцем знаходження підприємства;
- територіальному органу Держгірпромнагляду за місцезнаходженням підприємства.

2.7. Контроль за розслідуванням нещасних випадків

Контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування НВ, підготовкою матеріалів розслідування, веденням обліку, вжиття заходів щодо усунення причин НВ здійснюють органи державного управління, органи державного нагляду за охороною праці, виконавча дирекція Фонду та її робочі органи відповідно до компетенції.

Громадський контроль здійснюють профспілки через свої виборні органи і представників, а також уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці у разі відсутності профспілки на підприємстві.

Зазначені органи та особи мають право вимагати від роботодавця проведення повторного (додаткового) розслідування НВ, затвердження чи перегляду затверджених актів форм Н-5, Н-1, визнання НВ таким, що пов'язан з виробництвом, і складання акта за формою Н-1 у разі, коли виявлено порушення вимог Порядку [1].

Посадова особа органу Держгірпромнагляду в разі відмови роботодавця скласти або затвердити акти форм Н-5, Н-1 чи незгоди потерпілого або особи, яка представляє його інтереси, із змістом зазначених актів, надходженням скарги або незгоди з висновками про обставини і причини настання НВ чи приховання факту настання НВ має право видавати обов'язкові для виконання роботодавцем приписи за формою Н-9 Порядку [1] щодо необхідності проведення розслідування (повторного розслідування) нещасного випадку, затвердження чи перегляду затверджених актів форми Н-5 або Н-1, визнання чи невизнання НВ таким, що пов'язаний з виробництвом, складання актів форми Н-5 або Н-1

Рішення посадової особи органу Держгірпромнагляду може бути оскаржено у судовому порядку. На час розгляду справи у суді дія припису за формою Н-9 припиняється.

Роботодавець зобов'язаний у п'ятиденний строк після одержання припису за формою Н-9 видати наказ про вжиття зазначених у припису заходів, а також притягти до відповідальності працівників, які допустили порушення вимог законодавства про охорону праці. Про виконання заходів роботодавець письмово повідомляє орган Держгірпромнагляду у встановлений ним строк.

2.8. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин

Роботодавець на підставі актів за формою Н-5, Н-1 подає державну статистичну звітність про потерпілих за формою, затвердженою Держкомстатом, і несе відповідальність за її достовірність.

Роботодавець за підсумками кварталу, півріччя і року, а також органи, до сфери управління яких належить підприємство, і місцеві держадміністрації за підсумками півріччя і року зобов'язані проводити аналіз причин НВ та розробляти і виконувати заходи щодо запобігання подібним випадкам.

Облік ведуть :

- підприємства та їх органи управління – усіх нещасних випадків;
- робочі органи виконавчої дирекції Фонду – страхових нещасних випадків;
- органи державного пожежного нагляду – осіб, які постраждали під час пожежі;
- заклади державної санітарно-епідеміологічної служби та робочі органи виконавчої дирекції Фонду – облік осіб, які постраждали від гострих професійних захворювань (отруень);
- Держгірпромнагляд, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві держадміністрації – нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню;
- Держстат України – усі НВ за встановленою формою державного статистичного спостереження.

Органи державного управління охороною праці, органи державного нагляду за охороною праці, виконавча дирекція Фонду та її робочі органи, профспілки перевіряють відповідно до компетенції ефективність роботи з профілактики НВ і вживають заходів до усунення виявлених порушень вимог Порядку [1] згідно з законодавством.

2.9. Строк зберігання матеріалів розслідування

Примірники актів форм Н-5, Н-1, картка обліку ПЗ разом з іншими матеріалами розслідування підлягають зберіганню на підприємстві протягом 45 років, у разі реорганізації підприємства передаються його правонаступникові, який бере на облік цей НВ, а у разі ліквідації підприємства – до державного архіву.

У робочому органі виконавчої дирекції Фонду вони зберігаються 45 років, у разі, коли НВ визнано таким, що пов'язаний з виробництвом.

3. РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОБЛІК АВАРІЙ

3.1. Категорії аварій

Аварії поділяються на дві категорії.

До першої категорії належить аварія, внаслідок якої:

- загинуло 5 та більше осіб або травмовано 10 і більше осіб;
- спричинено викид отруйних, радіоактивних та небезпечних речовин за межі санітарно-захисної зони підприємства;
- збільшилася більш як у 10 разів концентрація забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі;

– зруйновано будівлі, споруди чи основні конструкції об'єкта, що створило загрозу для життя і здоров'я працівників підприємства чи населення.

До другої категорії належить аварія, внаслідок якої:

– загинуло до 5 чи травмовано від 4 до 10 осіб;

– зруйновано будівлі, споруди чи основні конструкції об'єкта, що створило загрозу для життя і здоров'я працівників цеху, дільниці з чисельністю працюючих 100 і більше осіб.

Випадки порушення технологічних процесів, роботи устаткування, тимчасової зупинки виробництва засобами автоматичного захисту та інші локальні порушення у роботі цехів, дільниць і окремих об'єктів, падіння опор та обрив проводів ліній електропередачі тощо не відносяться до зазначених категорій аварій і розслідуються підприємством в установленому законодавством порядку.

3.2. Порядок повідомлення про аварії

Очевидець аварії повинен негайно повідомити безпосереднього керівника робіт або іншу посадову особу підприємства, які зобов'язані повідомити роботодавця для негайного введення в дію плану локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій.

Роботодавець або особа, яка керує виробництвом під час зміни, зобов'язані діяти згідно з планом локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій, вжити першочергових заходів до рятування потерпілих і надання їм медичної допомоги, локалізації аварії, встановлення меж небезпечної зони та обмеження доступу до неї людей, збереження до прибуття комісії з розслідування аварії обстановки на місці аварії.

Роботодавець зобов'язаний негайно повідомити про аварію:

– територіальний орган Держгірпромнагляду;

– орган, до сфери управління якого належить підприємство;

– відповідну місцеву держадміністрацію;

– орган з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій ;

– прокуратуру за місцем виникнення аварії;

– відповідний профспілковий орган;

– у разі травмування або загибелі працівників відповідний робочий орган Фонду.

3.3. Розслідування аварій

Розслідування *аварії, що спричинила НВ*, проводиться у порядку, зазначеному в розділі 2.

Якщо щодо розслідування *аварії, під час якої не сталося НВ*, не прийнято спеціального рішення КМУ, розслідування проводиться комісіями, що утворюються:

– у разі настання аварії першої категорії – центральним органом виконавчої влади, до сфери управління якого належить підприємство, чи місцевою держадміністрацією за погодженням з відповідними органами державного нагляду за охороною праці та МНС;

– у разі настання аварії другої категорії – керівником органу, до сфери управління якого належить підприємство, чи місцевою держадміністрацією за погодженням з Держгірпромнаглядом та МНС.

Головою комісії призначається представник органу, до сфери управління якого належить підприємство, або представник територіального органу Держгірпромнагляду чи МНС.

У разі коли аварія сталася через проектні недоробки або конструктивні недоліки устаткування, для участі у роботі комісії залучаються представники підприємства-розробника устаткування.

У ході розслідування аварії комісія:

1) визначає масштаб аварії, необхідність утворення експертної комісії, розробляє план заходів щодо запобігання подібним аваріям та у разі потреби готує пропозиції стосовно коригування нормативної та проектної документації;

2) встановлює факти порушення вимог законів та інших нормативно правових актів про охорону праці, осіб, що несуть відповідальність за виникнення аварії, розробляє план заходів щодо ліквідації її наслідків та запобігання подібним аваріям.

Комісія зобов'язана протягом десяти робочих днів провести розслідування обставин і причин аварії і скласти акт за формою Н-5. У разі потреби зазначений строк може бути продовжений органом, який утворив комісію.

За результатами розслідування аварії роботодавець видає наказ, яким на підставі висновків комісії затверджує заходи щодо запобігання подібним аваріям і згідно із законодавством притягає до відповідальності працівників за порушення вимог законодавства про охорону праці.

Матеріали розслідування аварії складаються з документів, зазначених у п. 2.6.5, а також доповідної записки про роботу аварійно-рятувальних служб або підрозділів державної пожежної охорони, якщо вони залучалися до ліквідації аварії. У п'ятиденний строк після закінчення розслідування аварії підприємство надсилає їх прокуратурі та органам, представники яких брали участь у розслідуванні.

Письмову інформацію про вжиття заходів, визначених комісією, роботодавець подає у зазначені в акті за формою Н-5 строки організаціям, представники яких брали участь у розслідуванні.

Примірник акта за формою Н-5 розслідування аварії, що не спричинила НВ, зберігається на підприємстві до завершення виконання заходів, визначених комісією, але не менше як два роки.

3.4. Облік аварій та звітність про них

Облік аварій I і II категорій ведуть підприємства, органи державного управління охороною праці та органи державного нагляду за охороною праці з реєстрацією їх у журналі за встановленою формою.

Форми державної статистичної звітності щодо виникнення аварій затверджує Держгірпромнагляд.

Контроль та нагляд за своєчасним і об'єктивним розслідуванням, документальним оформленням та обліком аварій, вжиттям заходів до усунення їх причин здійснюють органи державного управління охороною праці та органи державного нагляду за охороною праці.

4. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ РОБОТИ ТА ЗМІСТ ЗВІТУ

Обсяг матеріалу, що пропонується для самостійної роботи та опрацювання під час занять, а також перелік питань до контролю визначає викладач дисципліни.

До початку практичних занять потрібно ознайомитися з цими методичними вказівками і зробити копію акта форми Н-1.

Під час практичних занять необхідно:

- ознайомитися з нормативно-правовим актом [1] та додатками до нього;
- опрацювати методичні вказівки до практичного заняття;
- на підставі матеріалів з розслідування НВ на виробництві та класифікатора виду подій (додаток 4), скласти акт за формою Н-1;
- ознайомитися з копіями матеріалів спеціального розслідування НВ на виробництві;
- скласти звіт про роботу;
- відповісти на контрольні запитання.

Звіт повинен містити:

- мету заняття;
- заповнений акт Н-1 в знеособленій формі;
- перелік матеріалів спеціального розслідування НВ (аварії), які запропоновані студенту для ознайомлення.

5. ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ

1. Наведіть визначення травми, нещасного випадку.
2. Що таке страховий випадок?
3. Які випадки відносяться до гострих професійних захворювань (отруень)?
4. Які нормативно-правові акти застосовуються при розслідуванні НВ і аварій?
5. Які НВ підлягають розслідуванню ?
6. Чи підлягають розслідуванню НВ, які призвели до необхідності переведення потерпілого на іншу (легшу) роботу?

7. Наведіть перелік обставин, за яких НВ визнається пов'язаним з виробництвом.

8. Чи настає страховий випадок, якщо НВ з працівником стався під час проїзду на роботу на транспортному засобі підприємства?

9. Чи визнається НВ пов'язаним з виробництвом, якщо він стався з працівником на підприємстві під час перерви для відпочинку, яка встановлена правилами внутрішнього трудового розпорядку?

10. Наведіть обставини, за яких НВ не визнаються пов'язаними з виробництвом.

11. Який акт про НВ складається у випадку, якщо потерпілий, який перебував у стані алкогольного сп'яніння, був відсторонений від роботи і після цього одержав травму?

12. Чи складається акт за формою Н-1 про НВ, що стався з працівником під час використання ним в особистих цілях устаткування, що належить підприємству?

13. Який порядок повідомлення про НВ, що стався на підприємстві?

14. Які дії зобов'язаний вжити керівник робіт, одержавши повідомлення про НВ?

15. Кому роботодавець зобов'язаний негайно повідомити про легкий одиночний НВ?

16. Наведіть склад комісії, яку утворює роботодавець з розслідування НВ, що не підлягає спеціальному розслідуванню.

17. Які органи громадського контролю приймають участь у розслідуванні НВ?

18. Протягом якого строку розслідуються одиночні НВ з тимчасовою втратою працездатності?

19. Чи включається потерпілий або особа, яка представляє його інтереси, до складу комісії з розслідування НВ?

20. Охарактеризуйте зміст роботи комісії з розслідування легкого одиночного НВ.

21. Скільки примірників актів форм Н-5, Н-1 складаються за результатами розслідування легкого одиночного НВ?

22. В який термін роботодавець повинен розглянути і затвердити акти форми Н-5, Н-1?

23. Які матеріали розслідування НВ надсилаються потерпілому або особі, яка представляє його інтереси?

24. Кому та в який строк надсилаються акти та інші матеріали розслідування легкого одиночного НВ?

25. Яким чином розслідується НВ, якщо втрата працездатності від нього настала не відразу?

26. Коли та за якою формою роботодавець складає повідомлення про наслідки НВ?

27. Скільки років зберігаються матеріали розслідування на підприємстві, яке бере на облік НВ?

28. Які НВ підлягають спеціальному розслідуванню?

29. До яких органів (організацій) роботодавець надсилає повідомлення про НВ, які підлягають спеціальному розслідуванню?

30. Чи підлягає спеціальному розслідуванню НВ у разі, коли смерть потерпілого настала внаслідок НВ, що стався раніше?

31. Представники яких органів входять до складу комісії із спеціального розслідування?

32. Протягом якого строку проводиться спеціальне розслідування НВ?

33. Які акти складаються за результатами спеціального розслідування?

34. Наведіть перелік матеріалів, що належать до спеціального розслідування НВ.

35. Охарактеризуйте відомості, що заносяться до акту форми Н-1.

36. Яким органам роботодавець надсилає матеріали спеціального розслідування?

37. Які органи ведуть облік НВ, що сталися на виробництві?

38. Які органи здійснюють контроль за розслідуванням НВ?

39. За якими ознаками визначаються категорії аварій?

40. Який порядок повідомлення про аварії?

41. Які документи складаються за результатами спеціального розслідування аварії?

42. Зазначте термін розслідування аварії.

43. На які органи покладається нагляд та контроль за розслідуванням та обліком аварій і вжиття заходів щодо усунення їх причин?

6. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

1. Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Затверджено постановою КМУ від 30 листопада 2011 р. №1232.

2. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру. Затверджено постановою КМУ від 22 березня 2001 р. №270.

3. Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки N 773 від 05.07.2004.

4. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.

5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання, що спричинили втрату працездатності” від 23 вересня 1999 р. №1105-XIV.

6. Класифікатор розподілу травм за ступенем тяжкості. Затверджено наказом МОЗ України 04.07.2007 №370.

7. Закон України “Про аварійно-рятувальні служби” від 14 грудня 1999 р. №1281-XIV.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

_____ (посада роботодавця або керівника органу,

_____ який утворив комісію з розслідування нещасного
випадку)

_____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

"__" _____ 20__ р.

М.П.

АКТ № _____

про нещасний випадок, пов'язаний з виробництвом

_____ (прізвище, ім'я та по батькові потерпілого,

_____ місце його проживання)

1. Дата і час настання нещасного випадку

_____ (число, місяць, рік)

_____ (година, хвилина)

2. Найменування підприємства, працівником якого є потерпілий

Місцезнаходження підприємства, працівником якого є потерпілий:

Автономна Республіка Крим, область, місто

район _____

населений пункт _____

Орган, до сфери управління якого належить підприємство _____

Реєстраційні відомості підприємства (страхувальника) як платника єдиного
Внеску на загальнообов'язкове державне соціального страхування :

реєстраційний номер страхувальника _____

дата реєстрації _____

найменування основного виду діяльності та його

код згідно з КВЕД _____

встановлений клас професійного ризику
виробництва _____
Найменування і місцезнаходження підприємства, де стався нещасний
випадок _____

Цех, ділянка, місце, де стався нещасний випадок _____

3. Відомості про потерпілого:
стать: чоловіча, жіноча _____

число, місяць, рік народження _____

професія (посада) _____

розряд (клас) _____

загальний стаж роботи _____

стаж роботи за професією
(посадою) _____

стаж роботи за професією (посадою) _____

ідентифікаційний код _____

4. Проведення навчання потерпілого та інструктажу з охорони праці:
навчання за професією чи роботою, під час виконання якої стався нещасний
випадок _____
(число, місяць, рік)

проведення інструктажу:
вступного _____
(число, місяць, рік)

первинного _____
(число, місяць, рік)

повторного _____
(число, місяць, рік)

цільового _____
(число, місяць, рік)

перевірка знань за професією чи видом роботи,
під час виконання якої стався нещасний випадок
(для робіт підвищеної небезпеки) _____
(число, місяць, рік)

Робота в умовах дії шкідливих або небезпечних факторів _____

5. Проходження медичного огляду:
попереднього _____
(число, місяць, рік)

періодичного _____
(число, місяць, рік)

6. Обставини, за яких стався нещасний випадок _____

Вид події _____

Шкідливий або небезпечний фактор
та його значення _____

7. Причини нещасного випадку:
основна _____

супутні _____

8. Устаткування, машини, механізми, транспортні засоби, експлуатація яких
призвела до нещасного випадку _____
(найменування, тип, марка, рік випуску, підприємство-виробник,

дата останнього випробування (якщо воно проводилося)

9. Діагноз згідно з листком непрацездатності або
довідкою лікувально-профілактичного закладу _____

Перебування потерпілого в стані алкогольного чи
наркотичного сп'яніння _____
(так, ні або не визначалося)

10. Особи, які допустили порушення вимог законодавства про охорону праці:

(прізвище, ім'я та по батькові, професія, посада, підприємство, порушення вимог законо-
давства про охорону праці із зазначенням статей, розділів, пунктів тощо, найменування
відповідного органу, який проводить розслідування)

11. Свідки нещасного випадку _____
(прізвище, ім'я та по батькові, постійне місце проживання)

12. Заходи щодо усунення причин нещасного випадку

№ п/п	Найменування заходу	Строк виконання	Виконавець	Відмітка про виконання

Голова комісії _____
(посада) _____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

Члени комісії _____
(посада) _____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

“ _____ ” 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

_____ (посада роботодавця або керівника органу, який

_____ утворив комісію з розслідування(спеціального

_____ розслідування) нещасного випадку (аварії)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ 20__ р.

М.П.

АКТ

**проведення розслідування (спеціального розслідування)
нещасного випадку (аварії), що стався (сталася)**

_____ 20__ р. о _____ год. _____ хв.

на _____

(найменування підприємства , код згідно з ЄДРПОУ,

_____ найменування органу, до сфери управління якого належить підприємство)

_____ (дата складання акта)

_____ (місце складання акта)

Комісія, утворена наказом від “ _____ ” _____ 20__ р. № _____

_____ (найменування органу, який утворив комісію розслідування (спеціального розслідування)

_____ нещасного випадку (аварії))

у складі голови _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

_____ (посада, місце роботи)

членів комісії: _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

_____ (посада, місце роботи)

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

_____ (посада, місце роботи)

за участю _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

_____ (посада, місце роботи)

провела з “ _____ ” _____ 20__ р. по “ _____ ” _____ 20__ р.

розслідування (спеціальне розслідування) нещасного випадку (аварії), що стався (сталася)

_____ (місце нещасного випадку (аварії), кількість потерпілих,

_____ у тому числі із смертельним наслідком)

Роботу комісії продовжено згідно з наказом від _____ 20__ р. №__ у зв'язку

_____ (зазначаються підстави для продовження строку розслідування)

- 1. Відомості про потерпілого (потерпілих)**
- 2. Характеристика підприємства, об'єкта, ділянки та місця, де стався нещасний випадок (сталася аварія)**
- 3. Обставини, за яких стався нещасний випадок (сталася аварія)**
- 4. Причини настання нещасного випадку (аварії)**
- 5. Заходи щодо усунення причин настання нещасного випадку (аварії)**
- 6. Висновок комісії**
- 7. Перелік матеріалів, що додаються**

Голова комісії

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Члени комісії

(підпис)

(ініціали та прізвище)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

_____ (найменування підприємства,

_____ код згідно ЄДРПОУ,

_____ реєстраційні відомості про підприємство

_____ як платника єдиного внеску на

_____ загальнообов'язкове державне

_____ соціальне страхування)

_____ (найменування організації,

_____ прізвище, ім'я та по батькові

_____ її керівника чи особи, яким

_____ надсилається повідомлення,

_____ адреса)

ПОВІДОМЛЕННЯ

про наслідки нещасного випадку, що стався «__» _____ 20__ р.

з _____

(професія (посада), прізвище, ім'я та по батькові потерпілого)

(акти за формою Н-5, Н-1 (при наявності) про нещасний випадок

від «__» _____ 20__ р. № __)

1. Діагноз згідно з листком непрацездатності або довідкою лікувально-профілактичного заходу _____

2. Діагноз згідно з листком непрацездатності або довідкою лікувально-профілактичного заходу _____

3. Наслідок нещасного випадку _____

(потерпілий одужав,

_____ переведений на легшу роботу, встановлено інвалідність I, II, III групи, помер)

4. Тривалість виконання потерпілим легшої роботи, робочих днів _____

5. Звільнено (згідно з листком непрацездатності) від роботи з __ __ 20__ р.

по __ __ 20__ р., тривалість тимчасової непрацездатності, робочих днів _____

6. Витрати підприємства внаслідок нещасного випадку (усього), гривень _____

у тому числі за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних

захворювань (далі – Фонд) _____

а саме:

1) сума відшкодування витрат згідно з листком непрацездатності, усього _____

у тому числі за рахунок коштів Фонду _____

2) сума витрат на поховання потерпілого, усього _____

у тому числі за рахунок коштів Фонду _____

3) сума відшкодування потерпілому у разі його переведення на легшу роботу, усього _____

у тому числі за рахунок коштів Фонду _____

4) сума штрафів, що сплачена посадовими особами підприємства за порушення вимог законодавства про охорону праці, пов'язані з нещасним випадком

у тому числі його приховання _____

5) вартість зіпсованого у зв'язку з нещасним випадком (аварією) устаткування, інструменту, зруйнованих будівель, споруд _____

6) інші витрати _____

у тому числі за рахунок коштів Фонду _____

Роботодавець

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали та прізвище)

М.П.

КЛАСИФІКАТОР

1. Вид події, що призвела до нещасного випадку

- 01 – пригоди (події) на транспорті
 - 01.1 – дорожньо-транспортна пригода на дорогах (шляхах) загального користування
 - у тому числі:
 - 01.1.1 – наїзд транспортних засобів на потерпілого
 - 01.2 – дорожньо-транспортна пригода на території підприємства
 - у тому числі:
 - 01.2.1 – наїзд транспортних засобів на потерпілого
 - 01.3 – авіаційна подія
 - 01.4 – морська та річкова подія
 - 01.5 – транспортна подія на залізничному транспорті
 - 02 – падіння потерпілого,
 - у тому числі:
 - 02.1 – під час пересування
 - 02.2 – з висоти
 - 02.3 – в колодязь, ємність, яму тощо
 - 03 – падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту тощо
 - у тому числі:
 - 03.1 – обрушення, обвалення будівель, споруд та їх елементів
 - 03.2 – обвалення та обрушення породи, ґрунту тощо
 - 03.3 – падіння, зсув, перекидання технологічних транспортних засобів
 - 03.4 – падіння устаткування (обладнання) або їх конструктивних елементів
 - 04 – дія предметів та деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються,
 - у тому числі:
 - 04.1 – дія рухомих і таких, що обертаються, деталей обладнання, машин і механізмів
 - 04.2 – дія предметів, що розлітаються в результаті вибуху або руйнування приладів, посудин, які перебувають під тиском, у вакуумі
 - 05 – ураження електричним струмом,
 - у тому числі:
 - 05.1 – у разі доторкання до ліній електропередачі та обірваних проводів
 - 05.2 – у разі наближення на недопустиму відстань до струмоведучих частин, що перебувають під напругою
 - 05.3 – у разі дії блискавки
 - 06 – дія температур
 - 06.1 – дія підвищених температур (крім пожеж)
 - 06.2 – дія низьких температур (обмороження)
 - 07 – дія шкідливих і токсичних речовин

- 08 – дія іонізуючого випромінювання
- 09 – показники важкості праці
- 10 – показники напруженості праці
- 11 – ушкодження внаслідок контакту з тваринами, комахами та іншими представниками фауни, а також флори
- 12 – утоплення
- 13 – асфіксія
- 14 – навмисне вбивство або травма, заподіяна іншою особою
- 15 – техногенна аварія
- 16 – стихійне лихо
- 17 – пожежа
- 18 – вибух
- 19 – самогубство
- 20 – зникнення працівника
- 21 – газодинамічне явище
- 22 - погіршення стану здоров'я
- 23– інші види

2. Причини настання нещасного випадку

Технічні:

- 01 – конструктивної недоліки, недостатня надійність засобів виробництва
- 02 – конструктивні недоліки, недосконалість, недостатні надійність транспортних засобів;
- 03 – неякісне розроблення, відсутність проектної документації на будівництво, реконструкцію виробничих об'єктів, будівель, споруд, інженерних комунікацій, обладнання, устаткування тощо
- 04 – неякісне виконання будівельних робіт
- 05 – недосконалість технологічного процесу, його невідповідність вимогам безпеки
- 06 – незадовільний технічний стан
у тому числі:
 - 06.1 – виробничих об'єктів, споруд, інженерних комунікацій, території
 - 06.2 – засобів виробництва
 - 06.3 – транспортних засобів
- 07 – незадовільний стан виробничого середовища (перевищення гранично допустимого рівня небезпечних та шкідливих факторів)
- 08 – інші

Організаційні:

- 09 – незадовільне функціонування, недосконалість або відсутність системи управління охороною праці
- 10 – недоліки під час навчання безпечним прийомам праці
у тому числі:
 - 10.1 – відсутність або неякісне проведення інструктажу
 - 10.2 – допуск до роботи без навчання та перевірки знань з охорони праці

- 11 – неякісне розроблення, недосконалість інструкцій з охорони праці або їх відсутність
- 12 – відсутність у посадових інструкціях визначення функціональних обов'язків з питань охорони праці
- 13 – порушення режиму праці та відпочинку
- 14 – відсутність або неякісне проведення медичного обстеження (професійного відбору)
- 15 – невикористання засобів індивідуального захисту через незабезпеченість ними
- 16 – виконання робіт з відключеними, несправними засобами колективного захисту, системами сигналізації, вентиляції, освітлення тощо
- 17 – залучення до роботи працівників не за спеціальністю (професією)
- 18 – порушення технологічного процесу
- 19 – порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, машин, механізмів тощо
- 20 – порушення вимог безпеки під час експлуатації транспортних засобів
- 21 – порушення правил безпеки руху (польотів)
- 22 – незастосування засобів індивідуального захисту (у разі їх наявності)
- 23 – незастосування засобів колективного захисту (у разі їх наявності)
- 24 – порушення трудової і виробничої дисципліни у тому числі:
 - 24.1 – невиконання посадових обов'язків
 - 24.2 – невиконання вимог інструкцій з охорони праці
- 25 – інші

Психофізіологічні:

- 26 – алкогольне, наркотичне, токсикологічне отруєння
- 27 – алкогольне, наркотичне, токсикологічне сп'яніння
- 28 – низька нервово-психічна стійкість
- 29 – незадовільні фізичні дані або стан здоров'я
- 30 – незадовільний психологічний клімат у колективі
- 31 – травмування (смерть) внаслідок протиправних дій інших осіб
- 32 – особиста необережність потерпілого
- 33 – інші причини

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МОЗ України
04.07.2007 N 370

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
7 серпня 2007 р.
за N 902/14169

КЛАСИФІКАТОР розподілу травм за ступенем тяжкості

Визначення ступеня тяжкості травм, отриманих на виробництві, проводиться з метою віднесення нещасних випадків до таких, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, які відповідно до Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року N 1112 (1112-2004-п), за рішенням органів державного нагляду за охороною праці підлягають спеціальному розслідуванню.

1. Кваліфікуючими ознаками тяжкості травм, отриманих в результаті нещасного випадку на виробництві (далі - травми), є характер отриманих ушкоджень, ускладнення та наслідки, пов'язані з цими ушкодженнями.
2. За ступенем тяжкості травми розподіляються на 2 категорії: тяжкі і легкі.
3. *До тяжких травм відносяться:*
 - 3.1. За характером отриманих ушкоджень:
 - відкрита проникаюча черепно-мозкова травма;
 - перелом черепа;
 - внутрішньочерепна травма важкого і середньоважкого ступеня тяжкості;
 - поранення, проникаючі в просвіт глотки, гортані, трахеї, стравоходу, а також ушкодження щитоподібної і виличкової залоз;
 - проникаючі поранення хребта;
 - ушкодження хребців шийного відділу хребта, у тому числі і без порушення функції спинного мозку;
 - нестабільні ушкодження грудних або поперекових хребців;
 - закриті ушкодження спинного мозку;

- поранення грудної клітки, що проникають в плевральну порожнину, порожнину перикарду або клітковину середостіння, зокрема без ушкодження внутрішніх органів;

- поранення живота, що проникають в порожнину очеревини;

- поранення, що проникають в порожнину сечового міхура або кишечника;

- відкриті поранення органів заочеревинного простору (нирок, наднирників, підшлункової залози);

- розрив внутрішнього органа грудної або черевної порожнини або порожнини таза, заочеревинного простору, розриви діафрагми, розриви передміхурової залози, розрив сечоводу, розрив перетинкової частини сечовипускального каналу;

- переломи заднього півкільця таза з розривом клубово-крижового зчленування і порушенням безперервності тазового кільця або подвійні переломи тазового кільця в передній і задній частинах з порушенням його безперервності;

- вивихи та переломовивихи великих суглобів кінцівок;

- закриті та відкриті переломи довгих кісток кінцівок;

- множинні переломи п'ястих та плесневих кісток;

- ушкодження крупної кровоносної судини: аорти, сонної (загальної, внутрішньої, зовнішньої), підключичної, плечової, стегнової, підколінної артерій або супроводжуваних їх вен;

- термічні (хімічні) опіки IV ступеня з площею ураження, що перевищує 1% поверхні тіла;

- опіки III ступеня з площею ураження, що перевищує 10% поверхні тіла;

- опіки III ступеня кисті, стопи, ділянок великих суглобів, шиї, статевих органів з площею ураження, що перевищує 1% поверхні тіла;

- опіки II ступеня з площею ураження, що перевищує 20% поверхні тіла;

- опіки дихальних шляхів з опіками обличчя і волосистої частини голови;

- електротермічні ураження (низько- та високовольтні) з ураженням шкіри та субфасціальних структур тіла;

- відмороження III-IV ступеня, загальне охолодження організму;

- радіаційні ураження середнього (12-20 Гр) і важкого (20 Гр і більше) ступеня тяжкості;

- переривання вагітності;

- ушкодження периферичної нервової системи з функціональними порушеннями;

- тривалі розлади здоров'я з тимчасовою втратою працездатності на 60 днів і більше;

- стійка втрата працездатності (інвалідність);

- травми органа зору, що супроводжуються порушенням зору.

3.2. Травми, що в гострий період супроводжуються:

- шоком будь-якого ступеня тяжкості і будь-якого генезу;

- комою різної етіології;

- гострою серцевою або судинною недостатністю, колапсом, важким ступенем порушення мозкового кровообігу;

- гострою нирковою або печінковою недостатністю;
- гострою дихальною недостатністю;
- розладом регіонального і органного кровообігу, що призводить до інфаркту внутрішніх органів, гангрені кінцівок, емболії (газової і жирової) судин головного мозку, тромбоемболії;
- сепсисом.

3.3. Травми, які призвели до тяжких наслідків:

- втрата зору, слуху, мови;
- втрата якого-небудь органа або повна втрата його функції (при цьому втрата найважливішої у функціональному відношенні частини кінцівки (кисті або стопи) прирівнюють до втрати руки або ноги);
- психічні розлади;
- втрата репродуктивної здатності;
- невивправне понівечення обличчя.

4. До легких травм відносяться:

- ушкодження, що не вказані в п. 3;
- розлади здоров'я з тимчасовою втратою працездатності тривалістю до 60 днів.

5. Медичні працівники, що надають особі, яка постраждала, першу медичну допомогу, не видають висновку про тяжкість ушкодження. До їх компетенції належить визначення характеру подальшого лікування потерпілого (амбулаторне або стаціонарне), а також констатація летального результату.

6. Медичний висновок про ступінь тяжкості виробничої травми дають на запит роботодавця та/або голови комісії з розслідування нещасного випадку на виробництві лікарсько-експертні комісії (ЛЕК) лікувально-профілактичного закладу, де здійснюється лікування особи, що постраждала, в строк до 1 доби з моменту надходження запиту.

Шибка Микола Васильович
Безщасний Олександр Вікторович
Лебедев Яків Якович
Кривцун Геннадій Павлович

РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОБЛІК НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ
І АВАРІЙ НА ВИРОБНИЦТВІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

для студентів усіх спеціальностей та форм навчання

Друкується в авторській редакції.

Підп. до друку 06.12.12. Формат 30x42/4.
Папір офсет. Ризографія. Ум. друк. арк. 2,2.
Обл.-вид. арк. 2,2. Тираж 100 пр. Зам. №

Державний ВНЗ “Національний гірничий університет”
49027, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19.